

MENCIONS ANT. 860: «et in loco qui voc. *Auzor* (Monsalv. xi, 22, 116). 914: «in valle *Ausore*, in loco *Corbaria* ---» n° 174.¹ 919: «in valle *Ausore*, ad loco d. *C<e>raseto*» (n° 78). El següent pot designar també *Osor*, potser (?) més que *Osormort* (infra) (Di. Ca. Vic 84, 92). 922 «locum qui dicitur *Auzor* --- et Merlach ---» (*Esp. Sagr.* xlv, 324; i Mas, *N.H.Bna.* xi, 156). 927: venda de terra «in com. Ausona in te. de *Valle Ausore*, in monte dicto *Cerrona*» (n° 75). 933: «in c. Ausona, terme de *valle Hausore*, in l.d. Sta. Sta. Cruce» (Sta. Creu d'Horta) (n° 4). 962: *Ausor* (Ripoll Vilamajor, monogr. xxiv, 1). 963: «in co. Ossona in valle *Ossore*, in monte *Cerono*» n° 45. *S.X, s.d.*: «in fluvium *Tezer* et pervenit usque in *Plantaticios*,² quod terminus est inter Gerundensem et terminos *Ausoris*» (descripció dels límits del bisbat de Girona en aquest segle, p.p. Villan., *Vi.Lit.* xv, 257, cf. xvii, 225). 980: «ad domum Sti. Benedicti --- Baia monasterium --- alaude quod abeo in *Solterra* et in valle *Ausore*, et in *Vallorci* et in ipsas pennas et q. abeo in Ipsa Chalme ---» (Di. Ca. Vic 393, 470) ['Vallors', 'S.H.Sacalm'].

1067: *Osor* --- *Solterra* --- (*Hist.Lgd.* v, 456). 1038: *Ausoris* (Mas *NHBna* xiii, 213). 1126: *Osor* (Monsalv. xi, 412). 1131-45: *Osor* (*Cart.St.Cugat* iii, 178). 1134: «in Ausonensi et Gerundensi com., i. e. in *valle de Osor*, in parr. S. Petri et S. Crucis» (*Cart.St.Cu.* iii, 111). 1141: «eccl. parroch. Sti. Petri *Osorio*» (Font Rius, *C.d.p.* 61). 1163: «Pontius de *Osore*, scriptor» (Font Rius, 119, que en dóna altres notícies p.610). 1171: «Poncius de *Osor*» (*C.St.Cu.* iii, 236). 1173: *Osor* (*BABL* i, 138). 1188: Poncius de *Osor* (*Cart.Poblet*, p.178). 1135: «dono --- ad *Rocha Rossa* --- honorem in parr. S. Petri de *Osor*». *S.xii*: en les llistes de parr. vigatanes p.p. Pladevall figura S. Petro de *Osor* a totes tres (p.72). 1332: «S. Petri de *Osorio* (*Mi.Griera* i, 380). 1359: la Vall d'*Osor* (*CoDoACA* xii, 133). 1368: Sti. Petri de *Ossorio* (CCandi, *St.Hilari*, 152). 1391: «lo loch d'*Osor*» (ib., p.163).

OSORMORT. El nom *Osor* va ser de primer comú a tots dos llocs. Es tracta de *Sant Sadurní d'OSORMORT*, el nom d'una església antiga que es troba a la vall de la Riera Major de les Guilleries; i ha donat nom a un municipi sense població aglomerada, només un gran nombre de masos i masades, part davall de la crtra. de Balenyà i Seva a Viladrau, en la vall d'aquesta gran riera, fins que comença el terme de Vilanova de Sau. Hi ha *Bujons*, *Tortadès*, *Planeses*, i alguns altres; ultra un parell de cases, arriades a la vella esgl. romànica de St. Sadurní. L'a. 1932, preguntant en el mas *El Grèvol*, que ja és d'aquest mun.: «on és el camí de St. Sadurní d'Osormort?» m'indicaren el camí de *Bujons*; mostrant-m'hi dubtós, replicaren sí: «allí és a *Uzu(r)mort*, com dieu vós»: hi ha, doncs consciència d'un nom encara conegut, però

que a penes s'usa en conversa pagesa; o bé només designant una demarcació més ampla que el petit pinyoc de cases de St. Sadurní; arribant, a *Bujons*, que és més riera avall, digueren: «ací és *bužons*; sí, St. Sadurní d'*uzurmort* és aquella església de més amunt». A Casac.: la gent diu sovint «d'*ozus mōrs*» (a St. Bartomeu del Grau); a Vic i a Susqueda: és «*san sadurní*» o bé «*s. d. əuzómōrt*» (a Susq.), *duzumōrt* (a Vic).

És que abans el nom *Osor* s'havia aplicat conjuntament a *Osor* i a la vall d'Osormort, dient-ne *Osor* de totes dues. Com es veu pels docs. antics, i em confirmà el Dr. Eduard Junyent, en conversa de 1953. Crec que l'ús d'*Osor* (sol) encara persistí fins a l'època del bandolerisme (SS.xvi-xvii) en el nivell pagesívol, jutjant per una tradició que reporten Verdager (*Escrits Inéd.*, Casac. i, 154 i n.21) i Joan Amades: «un bandoler assassinà el rector d'aquesta parròquia, i feta confessió, el Papa (?) li imposà com penitència que anés tota la vida clamant públicament: "Sóc Comerma traïdor / que vaig matar el rector d'*Osor*"; una traïció que era més fàcil en una rectoria isolada, que dins d'un poble (com *Osor*); i després, parlant de la Cova d'En Roch Guinart en la baga del mas d'*Espinzell*, posa «encara més enllanet, un xic a l'esquerra hi havia, la del Comerma (que va matar etc.), y entre uns pins altíssims raja la font ---» (i, 154, i n.21).

MENCIONS ANT. En part i sobretot les primeres, designen el riu (o sigui la *Riera Major*) o bé la vall, no pas l'esgl. ni el municipi: 909: «com. Ausona parroquia Sti. Martini [aquesta és la de Viladrau, més a l'Est], in *Ausore*: afrontat --- *rio Ausore*» (*Dip.Cat.Vic.* 47). 908: *n rio Ausore* (ib., 40). 924: «*rio Hossore*» (ib. 96, 107). 953: dóna a la catedral de Vic, uns béns en el te. del Castell de St. Llorenç (Vilatorta) i unes torres a l'altra banda de la riera d'*Ausor* (Abadal, *Pall. i Rbg.* 135); deu ser el doc. 278 del citat *Dipl.*: «in te. Sti. Laurenti, in lo. voc. *Planezas* --- trans rivulo *Auzon*». 1051: «rivi de *Osor*, afr. de Vilatorta (CCandi, *St.Hilari*, p.1).

Des del S. xi, hi ha referència a la vall i en fi, a la parròquia, 1094. Doc. emès per Ermessenda viuda del Comte Bg. Ramon: «in co. *Ausona*, in valle *Ousor* --- afr. --- Or. in alveo *Ousor*» (CCandi, *St.Hilari*, 81). *Princ. S.xiii*: S. Saturnino de *Osor* (Ripoll Vilamajor, monogr. iv, n°3). 1240: «parr. --- Sti. Saturnini de *Osor*» cit. entre *Planeses* i *Castanyadell*, seguit de *Bancells*» (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* ii, 457). 1261: Sti. Saturnini de *Osor* junt amb Collsameda i Vilatorta (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* ii, 456-7). 1330: S. Saturní d'*Osor* (*Mi.Griera* i, 374). 1377: «Par. Sti Saturnino de *Osorio* [i *vall de Osorio* 'Osor'], (CCandi, *St. Hilari*, 157). 1468: Sant Sedorní [i res més] (CCandi, *St. Hilari*, 177).

Veiem, doncs, que el nom *Osor* havia estat comú als dos llocs, la vall i poble d'*Osor*, i la vall (o riu) i